

П.Л. Сук

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК
В ГАЛУЗЯХ
НАЦІОНАЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА**

Рекомендовано як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів

Київ “Каравела” 2018

**УДК 657 (075.8)
С 89**

Рекомендовано до друку Вченою радою Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 5 від 27 грудня 2017 р.)

Рецензенти:

Шевчук В.О., доктор економічних наук, професор, проректор з педагогічної та наукової роботи Національної академії статистики, обліку та аудиту;

Дем'яненко М.Я., доктор економічних наук, професор, академік НААН, заслужений діяч науки і техніки України, зав. відділення фінансів, обліку та інвестицій Національного наукового центру “Інститут аграрної економіки”;

Савчук В.К., доктор економічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, зав. кафедри статистики та економічного аналізу Національного університету біоресурсів і природокористування України;

Лазаришина І.Д., доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку та оподаткування Національного університету біоресурсів і природокористування України

Сук П.Л.

С 89 Бухгалтерський облік в галузях національного господарства: Навч. посібник / П.Л. Сук. – К.: Каравела, 2018. – 368 с.

ISBN 978- 966-8019-87-6

Навчальний посібник присвячений веденню бухгалтерського обліку на підприємствах сільського господарства, будівництва, торгівлі, автомобільного транспорту. Головна увага в ньому звернута на особливості відображення господарських операцій в окремих галузях економічної діяльності, формування витрат, доходів, фінансових результатів, калькулювання собівартості продукції, виконаних робіт і наданих послуг. З метою наочності, полегшення сприйняття та засвоєння навчального матеріалу видання містить числові приклади, рисунки, таблиці.

Посібник призначений для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 071 “Облік і оподаткування” денної і заочної форм навчання, може бути використаний аспірантами, слухачами інститутів післядипломної освіти, бухгалтерами, фінансистами, аудиторами та іншими спеціалістами економічного профілю.

© П.Л.Сук, 2018

ISBN 978-966-8019-87-6

© Видавництво Каравела, 2018

ЗМІСТ

Вступ.....	6
Як користуватися посібником.....	8
Змістовний модуль 1. Бухгалтерський облік у сільському господарстві і будівництві.....	10
Тема 1. Облік витрат і калькулювання собівартості продукції рослинництва.....	10
1.1. Особливості сільськогосподарського виробництва та їх вплив на організацію бухгалтерського обліку.....	10
1.2. Синтетичний облік витрат.....	12
1.3. Облік витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) допоміжних виробництв.....	16
1.4. Об'єкти обліку в рослинництві.....	24
1.5. Аналітичний і синтетичний облік у рослинництві.....	27
1.6. Номенклатура і зміст статей витрат рослинництва.....	32
1.7. Облік витрат у незавершеному виробництві, розподілених та інших витрат у рослинництві.....	35
1.8. Калькулювання собівартості продукції рослинництва.....	39
Контрольні запитання.....	51
Тема 2. Облік витрат і калькулювання собівартості продукції тваринництва.....	52
2.1. Облік витрат у тваринництві.....	52
2.2. Калькулювання собівартості продукції тваринництва.....	65
Контрольні запитання.....	82
Тема 3. Облік біологічних активів і сільськогосподарської продукції..	83
3.1. Облік довгострокових біологічних активів.....	83
3.2. Облік тварин.....	92
3.3. Первинний облік сільськогосподарської продукції.....	107
3.4. Синтетичний та аналітичний облік сільськогосподарської продукції.....	114
3.5. Списання зіпсованої сільськогосподарської продукції.....	120
3.6. Оцінка та облік кормів.....	124
3.7. Облік і калькулювання переробки давальницької сировини.....	126
3.8. Облік доходів і результатів діяльності в сільському господарстві.....	131
Контрольні запитання.....	136

Тема 4. Бухгалтерський облік у будівництві.....	137
4.1. Особливості будівельного виробництва, що впливають на організацію бухгалтерського обліку.....	137
4.2. Договірні відносини у капітальному будівництві.....	138
4.3. Склад і класифікація витрат будівельного підприємства.....	141
4.4. Формування доходів і витрат за будівельним контрактом.....	147
4.5. Облік прямих виробничих витрат.....	157
4.6. Облік загальновиробничих витрат.....	160
4.7. Облік тимчасових будівель і споруд.....	162
4.8. Облік розрахунків із замовниками.....	164
4.9. Облік будівництва у замовника.....	167
Контрольні запитання.....	168
Питання для семінарських занять по змістовному модулю 1.....	169
Задачі для контролю знань студентів по змістовному модулю 1.....	170
Тестові запитання.....	172
Змістовний модуль 2. Бухгалтерський облік у торгівлі та на автотранспортних підприємствах.....	176
Тема 5. Облік товарів та їх реалізації.....	176
5.1. Особливості торговельної діяльності, що впливають на організацію обліку.....	176
5.2. Облік товарів.....	186
5.3. Облік реалізації в підприємствах роздрібної торгівлі.....	200
5.4. Облік реалізації в підприємствах оптової торгівлі.....	208
Контрольні запитання.....	222
Тема 6. Облік комісійної торгівлі, витрат, доходів і фінансових результатів у торгівлі.....	223
6.1. Облік операцій у комісійній торгівлі.....	223
6.2. Особливості бухгалтерського обліку в інтернет-торгівлі.....	227
6.3. Облік витрат, доходів і фінансових результатів у торгівлі.....	230
6.4. Бухгалтерський облік на підприємствах громадського харчування.....	238
Контрольні запитання.....	245
Тема 7. Облік автотранспортних засобів, внутрішніх і міжнародних перевезень пасажирів і вантажів.....	246

7.1. Особливості діяльності автотранспортних підприємств, що впливають на організацію обліку.....	246
7.2. Облік автотранспортних засобів.....	247
7.3. Внутрішні перевезення пасажирів і вантажів.....	251
7.4. Міжнародні перевезення пасажирів і вантажів.....	255
Контрольні запитання.....	258
Тема 8. Облік витрат, доходів і фінансових результатів на автотранспортних підприємствах.....	259
8.1. Використання подорожніх листів і товарно-транспортних накладних.....	259
8.2. Облік витрат автотранспортних підприємств.....	263
8.3. Калькулювання собівартості автотранспортних робіт і послуг..	268
8.4. Облік доходів і фінансових результатів.....	270
Контрольні запитання.....	273
Питання для семінарських занять по змістовному модулю 2.....	274
Задачі для контролю знань студентів по змістовному модулю 2.....	276
Тестові запитання.....	278
Література.....	284
Додаток 1. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.....	286
Додаток 2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств.....	300
Додаток 3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів.....	317
Додаток 4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи».....	331
Додаток 5. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт.....	336
Додаток 6. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності.....	346
Додаток 7. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті.....	358

ВСТУП

Ведення фінансового обліку ґрунтується на суворому дотриманні законів, нормативних актів, положень, стандартів, інструкцій і принципів. Управлінський облік ведуть за рішенням підприємства. Підходи до ведення обліку єдині, але різні галузі економіки мають свої технологічні та організаційні особливості, які впливають на постановку бухгалтерського обліку на конкретному підприємстві. Саме це і визначає необхідність вивчення бухгалтерського обліку в галузях національного господарства.

Наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11 жовтня 2010 р. № 457 затверджено класифікацію видів економічної діяльності (КВЕД), яка побудована у відповідності з базовою міжнародною статистичною класифікацією видів діяльності. Під час державної реєстрації підприємству присвоюють КВЕД.

Види економічної діяльності юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців на вищих рівнях класифікації групують у галузі. Галузь – діяльність сукупності виробничих (статистичних) одиниць, що беруть участь у переважно однакових або подібних видах економічної діяльності.

Курс “Бухгалтерський облік в галузях національного господарства” деталізує порядок ведення обліку на підприємствах окремих галузей економічної діяльності відповідно до особливостей їх господарювання. Пріоритет надано обліку витрат, калькулюванню собівартості продукції та формуванню фінансових результатів підприємств у кожній галузі. Облік грошових коштів, фінансових інвестицій, розрахунків та інших об’єктів, що мають єдину методикау і вивчаються по інших дисциплінах, у навчальному посібнику не розглянуто або розглянуто скорочено.

У посібнику викладено особливості бухгалтерського обліку в сільському господарстві, будівництві, торгівлі і транспортних підприємствах.

Облік у галузях національного господарства потрібно вивчати після освоєння курсів “Бухгалтерський облік”, “Фінансовий облік”, “Управлінський облік”.

Дисципліна “Бухгалтерський облік в галузях національного господарства” розрахована на студентів спеціальності 071 “Облік і оподаткування”.

Мета: формування знань з організації та методики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах та в організаціях різних галузей економічної діяльності.

Завдання: вивчення особливостей ведення бухгалтерського обліку на підприємствах різних галузей.

Предмет: активи, пасиви, методика бухгалтерського обліку господарських операцій.

Для написання посібника використані норми чинних законів, вимоги положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що прийняті в Україні, наукові розробки, інструктивні та інші галузеві документи, насамперед з обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, узагальнено практику ведення бухгалтерського обліку на підприємствах різних галузей.

Текстовий матеріал супроводжується схемами бухгалтерських записів, прикладами розрахунків, таблицями, що сприяє ґрунтовному засвоєнню знань.

Після вивчення дисципліни студент повинен:

знати теоретичні основи, методику і техніку ведення обліку і контролю на підприємствах різних галузей економічної діяльності;

уміти організувати і вести облік і контроль на підприємстві.

Навчальний посібник написано відповідно до освітньо-професійної програми курсу “Бухгалтерський облік в галузях національного господарства”. Він призначений для студентів вищих навчальних закладів стаціонарної і заочної форм навчання, а також може бути використаний для підвищення кваліфікації працівників обліку.

ЯК КОРИСТУВАТИСЯ ПОСІБНИКОМ

Навчальним планом для вивчення дисципліни передбачені лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів.

Прослухавши лекцію, студент поглиблює свої знання шляхом вивчення конкретних питань по цьому посібнику.

Теми курсу згруповані у два змістовні модулі. Після кожного з них є запитання для семінарських занять, задачі для контролю знань студентів, а також тестові запитання. На стаціонарній формі навчання семінарські заняття і розв'язання задач організовує викладач університету.

Студенти заочної форми пишуть контрольну роботу, яка включає одне теоретичне питання і вирішення задач. Із питань для семінарських занять студент самостійно вибирає одне для розкриття його у контрольній роботі. Варіанти задач обирають за початковою літерою прізвища студента згідно таблиці. Наприклад, прізвище студента Грищенко І.В., йому потрібно готувати задачі варіанту 4 за двома модулями.

Теоретичні питання для заліку (іспиту) поміщені у посібнику. Задачі для білетів готує викладач університету.

Рукописом у зошиті або на аркушах білого паперу формату А4 (210x297 мм) комп'ютерним набором через півтора інтервали (до 30 рядків на сторінці), шрифтом – Times New Roman, розміром шрифту 14, студент переписує текст задачі і робить рішення за своїм варіантом.

Вибір варіанту задачі для контролю знань студентів

Початкова літера прізвища студента	Модуль 1			Модуль 2	
	Задача 1	Задача 2	Задача 3	Задача 4	Задача 5
А	1	1	1	1	1
Б	2	2	2	2	2
В	3	3	3	3	3
Г	4	4	4	4	4
Д	5	5	5	5	5
Е, Є, Ж	6	6	1	1	1
З, И, І	7	7	2	2	2
Ї, Й, К	8	8	3	3	3
Л	9	9	4	4	4
М	10	10	5	5	5
Н	1	1	1	1	1
О	2	2	2	2	2
П	3	3	3	3	3
Р	4	4	4	4	4
С	5	5	5	5	5
Т	6	6	1	1	1
У, Ф	7	7	2	2	2
Х, Ц	8	8	3	3	3
Ч, Ш, Щ	9	9	4	4	4
Ю, Я	10	10	5	5	5

Навчальне видання

СУК Петро Леонідович

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В ГАЛУЗЯХ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Навчальний посібник

Керівник видавничих проектів Ю.В. Піча

Підписано до друку 17.01.2018 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.

Гарнітура Arial Narrow. Ум. друк. арк. 27,5.

Обл.-вид. арк 28,1.

Видавництво «Каравела»,

просп. Рокосовського, 8а, м. Київ, 04201, Україна.

Тел. (044) 592-39-36, (050) 355-77-75.

E-mail: caravela@ukr.net

WWW.CARAVELA.KIEV.UA

Свідоцтво

про внесення суб'єкта видавничої справи до

Державного реєстру видавців,

виготівників і розповсюджувачів

видавничої продукції:

ДК №2035 від 16.12.2004 р.